

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ได้ระบุว่า ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจำนวนมากด้อยคุณภาพและไม่มีมาตรฐานดีพอที่จะทำงานในสถานประกอบการ เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาของคนไทยกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชียด้วยกันเอง มีคุณภาพที่ต่ำกว่าอยู่มาก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยการผลิตที่ด้อยคุณภาพและมีข้อบกพร่อง รวมถึงการวัดผลประเมินผลที่ไม่ได้มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ [สกศ.], 2545, หน้า 23)

การประเมินการสอนเป็นกลไกอย่างหนึ่งในระบบประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการติดตามกำกับและตรวจสอบ ปัจจัย กระบวนการและผลการสอน เพื่อเป็นข้อมูลป้อนกลับสู่ระบบการสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2543, หน้า 2)

ปัจจุบันการประเมินผลการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาให้นักศึกษาประเมินการเรียนการสอน เพราะนักศึกษาเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับอาจารย์มากที่สุดขณะที่มีการเรียนการสอน ทำให้สามารถทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเรียนของตนเองและการสอนของอาจารย์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จุดมุ่งหมายของการสอนยังเน้นการเรียนรู้ของนักศึกษา ดังนั้นนักศึกษาจึงให้สารสนเทศในการพัฒนาการเรียนการสอนได้ดีที่สุด (Wentling, 1980, p. 38) และสารสนเทศป้อนกลับจากนักศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการสอนของอาจารย์ (Rinn, 1981, p. 125)

มหาวิทยาลัยบูรพา ได้จัดให้มีระบบการประเมินผลการเรียนการสอนของอาจารย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา เป็นการประเมินผลการเรียนของอาจารย์โดยให้นักศึกษาเขียนในแบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนการสอน ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ได้เปลี่ยนรูปแบบการประเมินผลการเรียนการสอน เป็นให้นักศึกษาประเมินการเรียนการสอนของอาจารย์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยประเมินการเรียนการสอนภาคการศึกษาละหนึ่งครั้งเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชานี้

มหาวิทยาลัยในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังไม่ได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการประเมินการเรียนการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า นักศึกษายังมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอต่อการตัดสินการสอนของอาจารย์ทั้งในด้านระดับและความถูกต้องของเนื้อหาวิชา ผลการประเมินการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาเป็นเพียงการสังเกตการสอนในชั้นเรียน หรือเจตคติต่อการเรียน

การสอนของอาจารย์เท่านั้น (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2527) และการประเมินการเรียนการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาอาจจะไม่ตรงกับสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริง เนื่องจากอิทธิพลบางอย่าง เช่น ความกลัวหรือเกรงใจอาจารย์ ความสัมพันธ์เดิมที่มีต่อกัน สภาพการณ์ในขณะที่ประเมินไม่เอื้ออำนวยต่อการแสดงความคิดเห็น และนักศึกษาเกรงว่าผลการประเมินการเรียนการสอนจะมีผลกระทบต่อเกรดของตน เป็นต้น (วิภา บุญเสนอ, 2537, หน้า 39)

เกรดเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความพร้อมและความสามารถของนักศึกษาในระดับหนึ่งและในทางตรงกันข้ามเกรดที่ได้ยังสะท้อนให้เห็นคุณภาพการสอนของอาจารย์ (ยอดชาย บุญประกอบ, 2543, หน้า 33) เพราะในการเรียนการสอนนั้นบุคคลที่รู้เห็น เข้าใจอยู่ตลอดเวลา คือ อาจารย์กับผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้ที่ทราบถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนและเป็นผู้รับผลโดยตรง นอกจากนั้นจุดมุ่งหมายของการสอนเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นผู้เรียนจึงเป็นสารสนเทศที่ดีที่สุดในการตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอน (Wentling, 1980, p. 38) ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 ระบุว่าครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา แต่กลับมีข้อเท็จจริงว่าครูมีปัญหาด้านคุณภาพการสอน และมีข้อจำกัดอยู่มาก ปัญหา อันเนื่องมาจากการผลิต การใช้ และพัฒนาครูที่ขาดประสิทธิภาพ (สทศ., 2545, หน้า 23)

กริฟฟิน (Griffin, 2004, pp. 410-425) ได้ศึกษาเรื่องการให้เกรด ความขัดแย้งระหว่างเกรดที่ได้จริงและเกรดที่คาดหวังกับผลการประเมินการสอนโดยนักศึกษา ปรากฏว่า อาจารย์ที่ให้เกรดนักศึกษาสูง ได้รับผลการประเมินการสอนจากนักศึกษาสูง มาร์ช (March, 1980, Abstract) ได้ศึกษาอิทธิพลของเกรดที่คาดหวัง เพศของนักศึกษา เพศของอาจารย์ กับการประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยนักศึกษา ปรากฏว่า นักศึกษาประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ต่ำ เมื่อนักศึกษาคาดว่าจะได้เกรดต่ำ และนักศึกษาประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์สูง เมื่อนักศึกษาคาดว่าจะได้เกรดสูง (นักศึกษาที่คาดว่าจะได้เกรด A จะประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์สูง นักศึกษาที่คาดว่าจะได้เกรด B จะประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ระดับปานกลาง และนักศึกษาที่คาดว่าจะได้เกรด C จะประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ต่ำ) และ เอลลิส และคณะ (Ellis et al., 2003, p. 35) ได้ศึกษาเรื่องเกรดรายวิชา กับผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์ และผลการประเมินรายวิชา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยไมนอต (Minot University) ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 165 คน และอาจารย์ผู้สอน จำนวน 24 คน ทำการประเมินคุณภาพการสอนระหว่างปีการศึกษา 1997-1998 ปรากฏว่า เกรดรายวิชามีความสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์ และผลการประเมินรายวิชา จากงานวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผลการประเมินการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาอาจคลาดเคลื่อนไปจากสภาพความเป็นจริง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการสอนยังไม่พบงานวิจัยในประเทศที่ศึกษาเรื่องการปรับแก้ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยนักศึกษา จึงควรมีการศึกษว่าผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาสัมพันธ์กับตัวแปรใดบ้าง และควรมีการปรับแก้ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา เพื่อให้ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาเชื่อถือได้มากขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษามีความสัมพันธ์กับตัวแปรใดบ้าง ตัวแปรใดสามารถทำนายผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาได้บ้าง และต้องการพัฒนาค่าปรับแก้ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยนักศึกษา เพื่อให้อาจารย์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาให้เป็นที่น่าเชื่อถือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

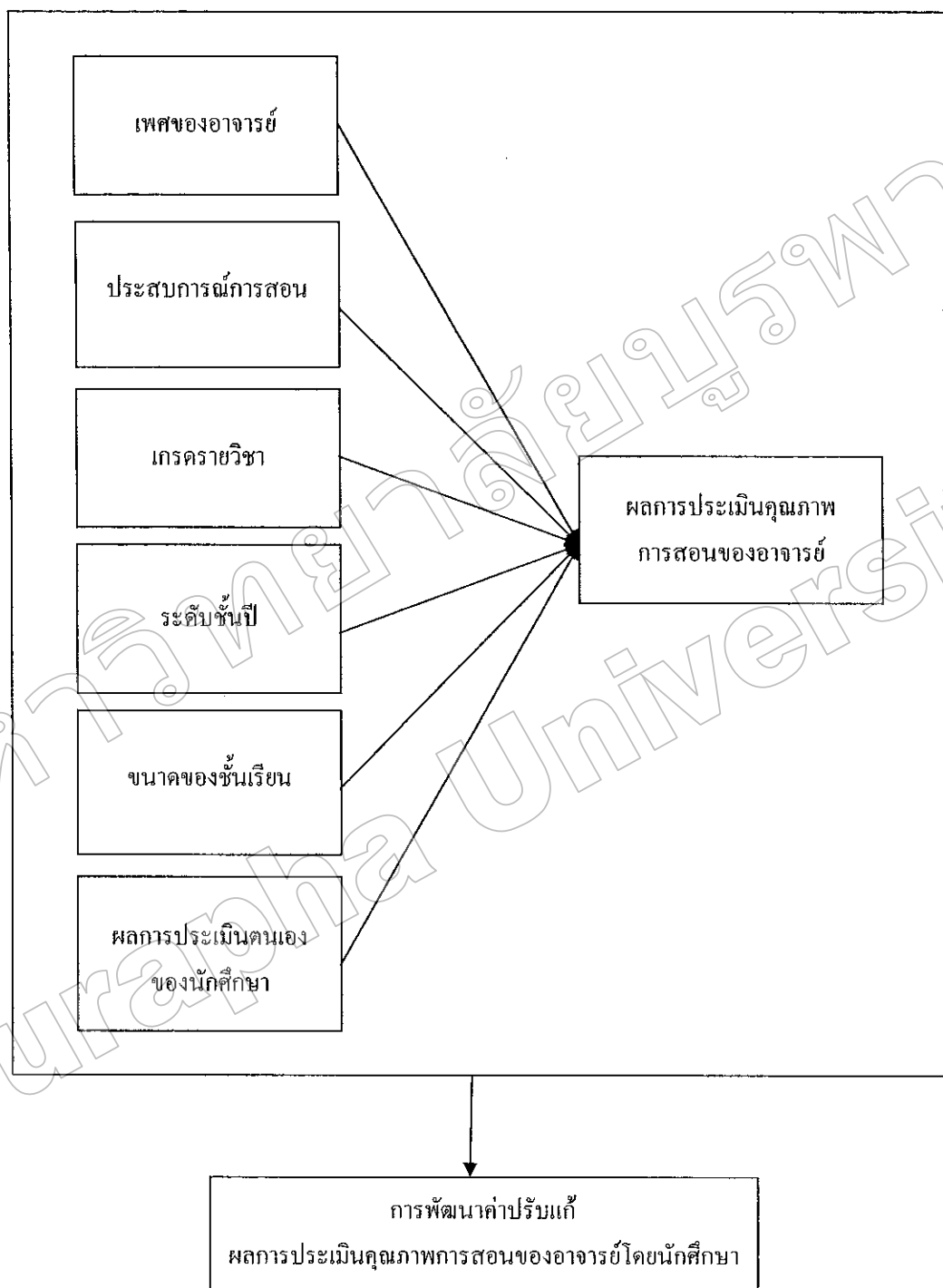
1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรเพศของอาจารย์ ประสบการณ์การสอน เกรดรายวิชา ระดับชั้นปี ขนาดของชั้นเรียน และผลการประเมินตนเองของนักศึกษา กับผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา
2. เพื่อสร้างสมการถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรเพศของอาจารย์ ประสบการณ์การสอน เกรดรายวิชา ระดับชั้นปี ขนาดของชั้นเรียน และผลการประเมินตนเองของนักศึกษา กับผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา
3. เพื่อพัฒนาค่าปรับแก้ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาค่าปรับแก้ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยนักศึกษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรจากงานวิจัยของ เอลลิส และคณะ (Ellis et al., 2003) ที่ได้ศึกษาเกรดรายวิชา เพศของอาจารย์ ประสบการณ์การสอน ระดับชั้นปี และขนาดของชั้นเรียน กับผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์ และผลการประเมินรายวิชาโดยนักศึกษา ของมหาวิทยาลัย ไมนอต (Minot University) ประเทศสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่า เกรดรายวิชา ขนาดของชั้นเรียน มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา โกลแบทซ์ (Gaubatz, 1999, Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ทางการเรียนของนักศึกษากับการประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ ปรากฏว่า การรับรู้ทางการเรียนของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับ

การประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ กริฟฟิน (Griffin, 2004, p. 410) ได้ศึกษาการให้เกรดความขัดแย้งระหว่างเกรดที่ได้จริงและเกรดที่คาดหวังกับการประเมินการสอนโดยนักศึกษาของมหาวิทยาลัยทางตอนใต้ของประเทศสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่า เพศของอาจารย์มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินการสอนของอาจารย์ วิกา บุญเสนอ (2537, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเลือกสรรกับคุณภาพการสอนของอาจารย์พยาบาลในสถาบันการศึกษายาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า ประสบการณ์การสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์ และ ธนพร นาคอำไพ (2544, บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของอาจารย์โดยผู้สอนและนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเปรียบเทียบผลการประเมินการสอนของอาจารย์ ระหว่างผู้สอนประเมินการสอนตนเอง กับนิสิตประเมินการสอนของอาจารย์ในพฤติกรรม 5 ด้าน ปรากฏว่า อาจารย์เพศชายกับอาจารย์เพศหญิงประเมินการสอนของตนเอง และนิสิตชายกับนิสิตหญิงประเมินการสอนของอาจารย์ไม่แตกต่างกัน นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 ปริญญาโทและปริญญาเอกประเมินอาจารย์สูงกว่านิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกประเมินอาจารย์สูงกว่านิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ทั้ง 5 ด้าน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยไว้ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาค่าปรับแก้ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรเพศของอาจารย์ ประสบการณ์การสอน เกรดรายวิชา ระดับชั้นปี ขนาดของชั้นเรียน และผลการประเมินตนเองของนักศึกษา มีความสัมพันธ์พหุคูณกับตัวแปรผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา
2. สามารถสร้างสมการถดถอยพหุคูณ ทำนายผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา ด้วยตัวแปรเพศของอาจารย์ ประสบการณ์การสอน เกรดรายวิชา ระดับชั้นปี ขนาดของชั้นเรียน และผลการประเมินตนเองของนักศึกษา
3. ตัวแปรทำนายสามารถปรับแก้ผลการประเมินคุณภาพการสอนอาจารย์โดยนักศึกษาได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา เพื่อนำไปเป็นสารสนเทศสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการบริหารงานบุคคล
2. ได้สมการค่าปรับแก้ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา เพื่อให้อาจารย์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุง ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา ให้เป็นที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา คือ อาจารย์ประจำวิชาในฐานะผู้รับการประเมินจากนิสิตระดับปริญญาตรี (ภาคปกติ บางแผน) ของมหาวิทยาลัยบูรพา ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2549 จำนวน 539 คน
2. กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ประจำวิชาในฐานะผู้รับการประเมินจากนิสิตระดับปริญญาตรี (ภาคปกติ บางแผน) ของมหาวิทยาลัยบูรพา ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2549 จำนวน 84 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

ตัวแปรทำนาย 6 ตัวแปร ได้แก่

 - 3.1 เพศของอาจารย์
 - 3.2 ประสบการณ์การสอน
 - 3.3 เกรดรายวิชา
 - 3.4 ระดับชั้นปี
 - 3.5 ขนาดของชั้นเรียน
 - 3.6 ผลการประเมินตนเองของนักศึกษา

ตัวแปรเกณฑ์ 1 ตัว ได้แก่

ผลการประเมินคุณภาพการสอนอาจารย์โดยนักศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผลการประเมินตนเองของนักศึกษา (Student Self-Reports) หมายถึง คะแนนความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนของตนเอง ที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนการสอน ประจำปีภาคต้น ปีการศึกษา 2549
2. เกรดรายวิชา (Course Grade) หมายถึง ผลการเรียนในรายวิชาที่นักศึกษาประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์ แบ่งออกเป็น 8 ระดับ ได้แก่ A (ดีเยี่ยม 4.0), B⁺ (ดีมาก 3.5), B (ดี 3.0), C⁺ (ค่อนข้างดี 2.5), C (พอใช้ 2.0), D⁺ (อ่อน 1.5), D (อ่อนมาก 1.0) และ F (ตก 0)
3. ประสบการณ์การสอน (Teaching Experience) หมายถึง ระยะเวลาในการสอนระดับอุดมศึกษาของอาจารย์ที่ถูกประเมินคุณภาพการสอน จำแนกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - 3.1 ประสบการณ์การสอนน้อย หมายถึง อาจารย์ที่สอนประจำในระดับอุดมศึกษาต่ำกว่า 5 ปี
 - 3.2 ประสบการณ์การสอนปานกลาง หมายถึง อาจารย์ที่สอนประจำในระดับอุดมศึกษา 5-10 ปี
 - 3.3 ประสบการณ์การสอนมาก หมายถึง อาจารย์ที่สอนประจำในระดับอุดมศึกษามากกว่า 10 ปีขึ้นไป
4. ระดับชั้นปี (Class Level) หมายถึง ฐานะแห่งชั้นปีที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ แบ่งออกเป็น 7 ระดับ ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 ชั้นปีที่ 5 ชั้นปีที่ 6 และชั้นปีที่ 7
5. ขนาดของชั้นเรียน (Class Size) หมายถึง จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่ประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์ จำแนกเป็น 3 ขนาด ดังนี้ (Centra, 1979 cited in Bernard, 1999, Abstract)
 - 5.1 ชั้นเรียนขนาดเล็ก 1-15 คน
 - 5.2 ชั้นเรียนขนาดกลาง 16-35 คน
 - 5.3 ชั้นเรียนขนาดใหญ่ มากกว่า 35 คน ขึ้นไป
6. คุณภาพการสอน (Instructional Quality) หมายถึง ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจารย์ผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งครอบคลุมลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา การพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่นักศึกษา

7. ค่าปรับแก้ (Adjusted Values) หมายถึง ค่าของผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์ โดยนักศึกษาที่ปรับแก้ทางสถิติแล้ว

8. ผลการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา (Result of Instructional Quality by Undergraduate Students) หมายถึง คะแนนความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนของอาจารย์ ที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา ในรายวิชาที่ประเมิน ประจำปีภาคต้น ปีการศึกษา 2549